

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 1 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Reductieplan en Voortgang CO₂-Prestatieladder

Niveau 3

Datum rapport : maart 2025
Rapportageperiode : **2024**
Basisjaar : 2021
Opgesteld door : Laura Hooijer (KAM-coördinator)
                  : Stefan Wijbers (adviseur)
Ondertekend door : Mark Hogervorst (directeur)

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>	Proces: Evaluatie
Pagina: 2 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
2	Beschrijving organisatie	4
2.1	Over Hogervorst Loonbedrijf	4
2.2	Omvang organisatie	4
2.3	Projecten met gunningsvoordeel	4
3	Emissie-inventaris rapport	5
3.1	Scope-indeling	5
3.2	Verantwoordelijke	5
3.3	Referentiejaar en rapportageperiode	5
3.4	Organizational boundary	5
3.5	Operational boundary	6
3.6	Directe en indirecte GHG-emissies	6
3.7	Kwantificeringsmethoden	7
4	CO₂ emissie inventarisatie (footprint)	9
5	Energiebeoordeling	10
5.1	Controle op inventarisatie van emissies	10
5.2	Identificatie grootste verbruikers	10
5.3	Conclusies en aanbevelingen	11
6	Doelstellingen	12
6.1	Ambitieniveau	12
6.2	Hoofddoelstelling scope 1, 2 en zakelijk verkeer uit scope 3	12
6.3	Genomen maatregelen	14
6.4	Geplande maatregelen	14
7	Voortgang	14

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 3 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

1 Inleiding

Hogervorst Loonbedrijf wil opgaan voor certificering conform de CO₂-Prestatieladder niveau 3. De reden hiervoor is tweeledig. Enerzijds wordt Hogervorst Loonbedrijf vanuit de markt gestimuleerd zich te laten certificeren. Anderzijds biedt certificering mogelijkheden tot significante besparing op bijvoorbeeld brandstof en energie waardoor zowel kostenreductie als reductie van CO₂-emissie gerealiseerd zijn. De bedrijfsfilosofie- en strategie en de groeiende vraag vanuit de markt stimuleren Hogervorst Loonbedrijf om de CO₂-emissie in kaart te brengen en te reduceren om zo bij de dragen aan een duurzame toekomst.

De vereisten voor het voldoen aan de CO₂-Prestatieladder, zijn opgenomen in het Handboek CO₂-Prestatieladder versie 3.1, juni 2020 [SKAO].

De CO₂-Prestatieladder kent vier invalshoeken.

Inzicht en De CO₂-footprint van Hogervorst Loonbedrijf;

- Reductie
De maatregelen die Hogervorst Loonbedrijf neemt ten behoeve van reductie van CO₂-emissie;
- Transparantie
De wijze waarop dit wordt gecommuniceerd, zowel intern als extern;
- Participatie
De initiatieven waaraan Hogervorst Loonbedrijf deelneemt.

In deze rapportage worden de invalshoeken Inzicht en Reductie besproken. In het document Managementplan CO₂-Prestatieladder worden, naast het energiemangement actieprogramma, de invalshoeken Transparantie en Participatie besproken.

De rapportage over de CO₂-emissieinventaris is voor de CO₂-Prestatieladder opgesteld conform ISO 14064-1 §9.3.1 (zie ook §6.2, eis 3.A.1.). Zie hiervoor de kruistabel in hoofdstuk 3.7. Afhankelijk van het niveau op de CO₂-Prestatieladder omvat de CO₂-emissie-inventaris de directe en indirecte emissies ten gevolge van de organisatieactiviteiten, onderverdeeld in scope 1, 2 en 3 emissies. Het gaat hier primair om de materiële (scope 1 en 2) en relevante (scope 3) emissies. De indirecte scope 3 emissies kunnen zowel upstream als downstream ontstaan.

Dit rapport volgt de scope-indeling van SKAO en het GHG-protocol, zoals weergegeven in figuur 3.2. De scope-indeling staat in detail beschreven in hoofdstuk 3 en 4, van dit document.

Omdat deze rapportage voor de CO₂-Prestatieladder van de SKAO is, worden de scope 1 en scope 2 categorieën incl. zakelijk reizen uit scope 3 gerapporteerd.

Voldoen aan niveau 3 betekent dat ook aan niveau 1 tot en met 3 moet worden voldaan. Het is echter van belang dat dit wel expliciet wordt vermeld. Dit betekent dat naast CO₂ scope 1, 2 en zakelijk reizen uit scope 3 ook inzicht moet worden gegeven in het eigen energieverbruik en de CO₂-emissies en er tevens sprake moet zijn van een realistische ambitie om dit te verminderen.

Dit document is opgesteld in overleg met en met goedkeuring van het management. De voortgang in (sub)doelstellingen en maatregelen wordt ieder half jaar beoordeeld.

1.1 Leeswijzer

Hoofdstuk 2: Beschrijving van de organisatie (3.A.1)

Hoofdstuk 3: Emissie-inventaris rapport (3.A.1)

Hoofdstuk 4: CO₂-emissie inventarisatie (3.A.1)

Hoofdstuk 5: Energiebeoordeling (2.A.3)

Hoofdstuk 6: Doelstellingen (3.B.1)

Hoofdstuk 7: Resultaat 2021 (3.B.1)

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>	Proces: Evaluatie
Pagina: 4 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

2 Beschrijving organisatie

2.1 Over Hogervorst Loonbedrijf

Hogervorst Loonbedrijf B.V. werkt dagelijks met veel enthousiasme aan het veilig en gezond houden van het groen langs de snelwegen in Nederland met gekentekend materiaal. Door middel van onder andere het maaien van bermen, het snoeien en aanplanten van bomen en het maaien van de rustplaatsen langs de wegen zorgt Hogervorst Loonbedrijf B.V. voor een veilige doorstroming van het verkeer.

Hogervorst Loonbedrijf is voortdurend op zoek naar mogelijkheden voor meer energiebesparende en milieuvriendelijke mogelijkheden voor de uitvoering van haar werkzaamheden en streeft daarbij naar continue verbetering. Om deze reden zal Hogervorst Loonbedrijf voorstellen implementeren, die zorgen voor meer energie-efficiëntie Hogervorst Loonbedrijf is bereid haar bewustzijn te vergroten over het energieverbruik en de consequenties daarvan op het milieu. Om dit beleid duidelijk aantoonbaar te maken heeft Hogervorst Loonbedrijf gekozen voor de ISO 9001, ISO 14001, VCA**, de CO₂-Prestatieladder en de Veiligheidsladder trede 2 SCL Light normen.

2.2 Omvang organisatie

Categorie	Diensten	Werken/leveringen
Klein bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 2.000 ton per jaar.
Middelgroot bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 10.000 ton per jaar.
Groot bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt meer dan (>) 2.500 ton per jaar.	overig

De totale uitstoot in 2024 voor scope 1 en scope 2 bedraagt 1417,69 ton/CO₂.

De uitstoot voor kantoren was in 2024 0 ton CO₂, voor de projecten is er 1417,69 ton uitgestoten.

Hiermee valt Hogervorst Loonbedrijf onder de categorie **klein bedrijf**.

2.3 Projecten met gunningvoordeel

Er zijn geen projecten met CO₂-gerelateerd gunningvoordeel.

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; background-color: #004a87; color: white; text-align: center;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>		Proces: Evaluatie
Pagina: 5 van 17		Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1	Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

3 Emissie-inventaris rapport

3.1 Scope-indeling

Scope 1 emissies of directe emissies

Scope 1 emissies, of directe emissies, zijn emissies die worden uitgestoten door installaties die in eigendom zijn van of gecontroleerd worden door de organisatie, zoals emissies door eigen gasgebruik (in bijv. gasboilers, warmtekrachtinstallaties en ovens) en emissies door het eigen wagenpark. Zie ook Figuur 3.2, het scopediagram.

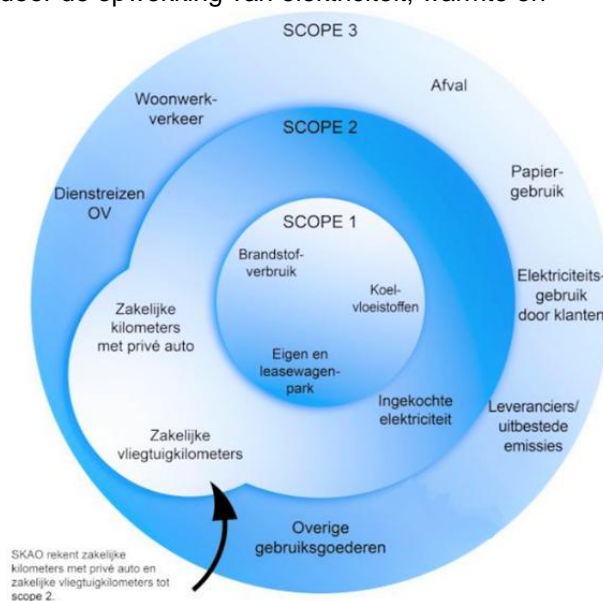
Scope 2 emissies of indirecte emissies

Scope 2 of indirecte emissies, zijn emissies die ontstaan door de opwekking van elektriciteit, warmte en koeling en stoom in installaties die niet tot de eigen onderneming behoren, doch die door de organisatie worden gebruikt, zoals bijvoorbeeld de emissies die vrijkomen bij het opwekken van elektriciteit in centrales.

Scope 3 emissies of overige indirecte emissies

Scope 3 emissies of overige indirecte emissies, zijn emissies die ontstaan als gevolg van de activiteiten van de organisatie maar die voortkomen uit bronnen die geen eigendom van de organisatie zijn noch beheerd worden door de organisatie. Voorbeelden zijn emissies die voortkomen uit de productie van ingekochte materialen (upstream) en het gebruik van het door de organisatie aangeboden/verkochte werk, project, dienst of levering (downstream).

Let op: hoewel 'business travel' conform het GHG-protocol een scope 3 emissie categorie is, moeten deze emissies voor de CO₂-Prestatieladder worden meegenomen in de emissie-inventaris voor 3.A.1.

Figuur 3.2: Scopediagram volgens SKAO

3.2 Verantwoordelijke

De eindverantwoordelijkheid voor dit rapport ligt bij de directie van Hogervorst Loonbedrijf. De operationeel verantwoordelijke is de KAM-coördinator van Hogervorst Loonbedrijf; Saskia Meijer. Voor het opstellen van alle bijhorende documentatie voor het behalen en behouden van het certificaat CO₂-Prestatieladder wordt Hogervorst Loonbedrijf ondersteund door de externe adviseur van Organisationsysteem BV.

3.3 Referentiejaar en rapportageperiode

De inventarisatie van CO₂-emissies is voor de eerste keer uitgevoerd in het basisjaar 2021. Deze rapportageperiode is 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

3.4 Organizational boundary

De 'organizational boundary', of 'de organisatorische grens' van een bedrijf, is bepalend voor de ladderbeoordeling. De boundary dient zodanig gekozen te zijn dat er zich geen C-aanbieders onder de A-aanbieders bevinden. Om aan deze eis te voldoen zijn er in principe twee methoden beschikbaar: De 'GHG Protocol methode' en de zogenaamde 'laterale methode'. Hogervorst Loonbedrijf BV heeft gebruik gemaakt van de 'laterale methode'. Deze methode bestaat deels uit de GHG Protocol methode, deels is het maatwerk voor de CO₂-Prestatieladder. De methode is lateraal en voldoende.

Het Energiemanagementsysteem geldt voor Hogervorst Loonbedrijf BV en alle CO₂ uitstoot die wordt veroorzaakt door de werkzaamheden die ze uitvoeren.

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 6 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Hogervorst Loonbedrijf B.V.

KVK-nummer 77761707

Dienstverlening voor vervoer over land en landschapsverzorging.

3.5 Operational boundary

Voor de afbakening van de operational boundaries wordt gebruik gemaakt van het scopediagram van de CO₂-Prestatieladder. Scope 1 en 2 en zakelijk reizen uit scope 3 is van toepassing op de CO₂-emissie inventaris.

Voor de berekening van de CO₂-emissie betekent dit:

Scope 1

- diesilverbruik voor bedrijfsbussen, machines en handgereedschap
- benzine voor handgereedschap, auto's
- adblue

Scope 2

- Elektriciteit voor bedrijfslocatie in Klundert, eigen meter, maar afrekening via huurbaas.

Zakelijk reizen = niet van toepassing

- Zakelijk reizen is niet van toepassing, dat zijn namelijk gedeclareerde kilometers door werknemers die met eigen vervoer of OV zijn gemaakt onder werktijd. En die zijn er niet omdat er alleen in voertuigen in bedrijfseigendom wordt gereden.

3.6 Directe en indirecte GHG-emissies

Op de in hoofdstuk 4 berekende Green House Gas (GHG)-emissies is het volgende van toepassing in het jaar waarover deze rapportage is opgesteld.

Verbranding biomassa

In het jaar van de rapportage vond geen verbranding van biomassa plaats bij Hogervorst Loonbedrijf.

GHG-verwijderingen

Broeikasverwijdering is niet van toepassing.

Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol.

Belangrijke beïnvloeders of invloedrijke personen

Binnen ons bedrijf zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO₂ footprint hebben, dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO₂ footprint.

Toekomst

De emissies zijn vastgesteld voor het jaar 2024. De verwachting is dat deze emissies in het komende jaar niet aan grote verandering onderhevig zullen zijn. Wel zal, gezien de doelstellingen van Hogervorst Loonbedrijf, de CO₂-uitstoot relatief de komende jaren dalen.

Significante veranderingen

Er zijn geen significante veranderingen in de scope van de werkzaamheden van Hogervorst Loonbedrijf. Zoals in paragraaf 3.3 beschreven geldt 2021 als basisjaar. De voortgang van de reductie in CO₂-uitstoot wordt beschreven in de voortgangsrapportages.

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>	Proces: Evaluatie
Pagina: 7 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

3.7 Kwantificeringsmethoden

Voor de berekening van de CO₂-footprint zijn de volgende stappen uitgevoerd:

- Vaststellen van de organisatiegrenzen;
- Inventariseren van de energiestromen en energieverbruikers;
- Verzamelen van kwantitatieve verbruikscijfers bij de vastgestelde energiestromen;
- Berekenen van de CO₂-emissies van de verbruikte energie aan de hand van CO₂-emissiefactoren van de website www.co2emissefactoren.nl, versie januari 2024;
- Verzamelen van alle CO₂-emissies (scope 1, 2 en zakelijk reizen uit scope 3) in de CO₂-footprint.

Er zijn geen wijzigingen in de berekeningsmethodiek.
Er is geen herberekening van het basisjaar uitgevoerd.

Deze stappen en de berekening van de in dit document opgenomen CO₂-emissies staan in het Excel-bestand footprint.xls waarin tevens is beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

Onzekerheden

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waarden. Bijna alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂ footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering. In tegenstelling tot eerdere jaren is er goed inzicht in het verbruik van elektra. Het verbruik per maand is te achterhalen. De eerdere onzekerheid hiervan is daarmee uitgesloten.

Uitsluitingen

In Handboek 3.1 is de rapportage van de CO₂-emissie-inventaris over alle broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten nog niet verplicht. Het is dus niet vereist overige gassen, niet zijnde CO₂ (CH₄, N₂O, HFC's, PFC's en SF₆) die vrijkomen bij operaties van het bedrijf, mee te nemen in de emissie-inventaris. Dit geldt ook voor koudemiddelen en niet significante energiestromen (<5%).

Verificatie

De emissie-inventaris is niet geverifieerd. Dit zal tijdens de externe audit gebeuren.

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; background-color: #0056b3; color: white; text-align: center;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>		Proces: Evaluatie
Pagina: 8 van 17		Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1	Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Rapportage volgens ISO 14064-1

Deze CO₂-emissierapportage is opgesteld volgens de vereisten van ISO 14064-1:2019. In onderstaande tabel wordt volgens paragraaf 9.3.1 de referentie weergegeven tussen de rapporteringseisen en de CO₂-emissierapportage.

Referentietabel rapporteringseisen volgens NEN-EN-ISO 14064-1:2019, paragraaf 9.3.1

ISO 14064-1	Eisnr 9.3.1	Rapport onderdeel	Hoofdstuk
	A	Beschrijving van de organisatie	2
	B	Verantwoordelijke persoon voor het rapport	3.2
	C	Rapportageperiode	3.3
5.1	D	Organisatorische grenzen	3.4
	E	Documentatie van genoemde organisatorische grenzen en bijbehorende criteria	3.4
5.2.2	F	Directe GHG-emissies gescheiden in ton CO ₂	4
Bijlage D	G	Beschrijving van CO ₂ uitstoot door biomassa	3.6
5.2.2	H	GHG-verwijderingen in ton CO ₂	3.6
5.2.3	I	Verklaring van weglaten CO ₂ bronnen en –putten	3.6
5.2.4	J	Indirecte GHG-emissies gescheiden in ton CO ₂	4
6.4.1	K	GHG-emissie inventarisatie basis jaar	3.3
6.4.1	L	Verklaring verandering en nacalculaties van basisjaar	3.7
6.2	M	Referentie/beschrijving incl. reden voor gekozen berekenmethode	3.7
6.2	N	Verklaring veranderingen in gekozen berekenmethode t.o.v. andere jaren	3.7
6.2	O	Referentie/documentatie van gebruikte GHG factoren en verwijderdata.	3.7
8.3	P	Beschrijving impact van onzekerheden op accuraatheid GHG-emissies en verwijderdata	3.7
8.3	Q	Onzekerheden van beoordelings- omschrijvingen en uitkomsten	3.7
	R	Verklaring dat emissie inventaris is gemaakt in overeenstemming met NEN-EN-ISO 14064-1:2019	3.7
	S	Opmerking dat emissie inventarisatie is geverifieerd incl. type verificatie	3.7
	T	De GWP-waarden die bij de berekening zijn gebruikt, evenals hun bron	3.7

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 9 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

4 CO₂-emissie inventarisatie (footprint)

Berekende GHG-emissies

Op basis van de vorige hoofdstukken is de uitstoot van Hogervorst Loonbedrijf berekend. De directe- en indirecte GHG-emissies van Hogervorst Loonbedrijf bedroeg in 2024 1417.69 ton CO₂. Dit is compleet te wijden aan de directe GHG-emissies (scope 1). In de indirecte GHG-emissies (scope 2) is er geen uitstoot.

	Type	hoeveelheid	eenheid	CO2 factor	Ton CO2	percentage	Totaal scope	Totaal Scope 1+2
CO2 Scope 1	Diesel	424,842.40	Liter	3.256	1383.29	97.57%	1417.69	1417.69
	HVO Biodiesel (100%)	47,419.00	Liter	0.347	16.45	1.16%		
	Benzine E10	6,360.88	Liter	2.821	17.94	1.27%		
CO2 Scope 2 + BT	Groene stroom	24,825.00	kWh	0.000	0.00	0.00%	0.00	

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 10 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

5 Energiebeoordeling

Het doel van deze energiebeoordeling is de huidige en de historische energieverbruiken van Hogervorst Loonbedrijf in kaart te brengen. Deze beoordeling geeft minimaal 80% van de energiestromen weer. Zo zijn door deze analyse de grootste verbruikers geïdentificeerd en kan daar individueel op gestuurd worden. Daardoor kunnen de belangrijkste processen die bijdragen aan CO₂-uitstoot effectief aangepakt worden. De achterliggende brongegevens zijn terug te vinden als Excel document.

5.1 Controle op inventarisatie van emissies

Een onafhankelijke controle op de emissie-inventarisatie is gelijktijdig uitgevoerd met de interne audit en in het interne audit rapport opgenomen.

5.2 Identificatie grootste verbruikers

De 80% grootste emissiestromen in 2024 zijn:

- Brandstof diesel   98,67%

Van bovenstaande emissiestromen wordt een diepgaandere analyse uitgevoerd om te bekijken of er nog mogelijkheden zijn om de emissies en/of verbruiken te reduceren.

Nadere analyse per grootste verbruiker

Brandstof verbruik diesel

Diesel wordt gebruikt in de volgende voertuigen en machines

nr	Materiaal	brandstof	type motor
	Vrachtwagens/ maai, veeg, reinigingsmachines		
1	MB Unimog 430	diesel	euro 6
2	MB Unimog 430	diesel	euro 6
3	MB Unimog 430	diesel	euro 6
4	MB Unimog 400	diesel	euro 5
5	Ravo 560 Euro 3	diesel	euro 3
6	Ravo 580 Euro 5	diesel	euro 5
7	Ravo 560 Euro 4	diesel	euro 5
8	Ravo 560 Euro 5	diesel	euro 5
9	Ravo 580 Euro 4 (omgebouwd als maaimachine)	diesel	euro 4
11	Scania R580	diesel	euro 6
	Trekkers		
100	Fendt 415	diesel	stage 5
101	Fendt 415	diesel	stage 5
102	Fendt 924	diesel	stage 5
103	Fendt 211	diesel	stage 5
104	Fendt 516	diesel	stage 5
	Maaimachines zelf rijdend		
300	Irus Deltrak (op afstand bedienbaar zelfrijdend)	diesel	stage 5
303	Toro grasmaaier 4000	diesel	stage 4

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>	Proces: Evaluatie
Pagina: 11 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

nr	Materiaal	brandstof	type motor
	Kranen/ graafmachines		
400	Cat 312 E/ Caterpillar 312 E	diesel	stage 5
401	Mec mobiel/ graafmachine Mecalac 9MWR	diesel	stage 5
402	Mec Rups/ Graafmachine Mecalac 8MCR0	diesel	stage 5
403	Rupskraan Volvo EC280	diesel	stage 4
404	Graafmachine Sunward/ SWE60UF	diesel	stage 5
	Auto's		
700	Volkswagen Toureq	diesel	euro 5
701	Volkswagen Transporter	diesel	euro 5
702	SsangYong Rexton	diesel	euro 3
707	Mercedes Benz Sprinter	diesel	euro 6
	 notulen overleg Hogervorst 20250224		

Brandstof verbruik benzine

Benzine wordt gebruikt in de volgende voertuigen

nr	Materiaal	brandstof	type motor
	Auto's		
703	Yamaha Grissly Quad	benzine	
704	ŠKODA KAMIQ (1) Sport Business 1.0 81 kW / 110 pk TSI SUV 7 versn. DSG	benzine	
705	Mini	benzine	
706	Volkswagen Tiguan	benzine	

5.3 Conclusies en aanbevelingen

De volgende mogelijkheden zijn uit de analyse naar voren gekomen om met name het brandstof-, maar ook gas- en elektraverbruik en daarmee de CO₂-uitstoot verder te reduceren en/of meer inzicht te verkrijgen.

Verbetering in inzicht

- Hoeveelheid diesel en aantal gereden kilometers (per voertuig) bijhouden.
- Draaiuren machines in kaart brengen.
- Met deze draaiuren en verbruik proberen de totale dieselhoeveelheid te verdelen naar auto/machine.

Reductiepotentieel

- Gebruik van alternatieve brandstof zoals HVO
- Door bewustwording bij chauffeurs zuiniger rijden/nieuwe draaien.
- Vervanging machines door zuiniger variant of elektrische variant

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 12 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Zie ook Bijlage A waarin naar aanleiding van CO₂-emissie inventaris (hoofdstuk 4) en de Energiebeoordeling (hoofdstuk 5) een opsomming per emissiestroom is opgenomen van allerlei mogelijke CO₂-reductiemaatregelen.

6 Doelstellingen

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen van Hogervorst Loonbedrijf voor de komende drie jaar gepresenteerd. Er wordt een periode van drie jaar gehanteerd omdat de doelstellingen en het bijbehorende plan van aanpak dan gelijkloopt met de geldigheid van het certificaat. Na een periode van 3 jaar dient Hogervorst Loonbedrijf zich opnieuw te laten hercertificeren.

6.1 Ambitieniveau

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om reductiedoelstellingen op te stellen die zowel ambitieus als realistisch zijn. Daarom is voor het opstellen van de doelstelling onderzocht welke maatregelen en doelstellingen sectorgenoten ambiëren. Hogervorst Loonbedrijf schat zichzelf op het gebied van CO₂-reductie in als middenmoter vergeleken met sectorgenoten. Dit op grond van hoe lang de verschillende bedrijven al bezig zijn met de prestatieladder en hun doelstelling op dit gebied. De reductiedoelstelling van Hogervorst Loonbedrijf ligt hoger/lager/gelijk aan die van sectorgenoten.

Sectorgenoot 1: Loonbedrijf Klein Texas B.V.

Loonbedrijf Klein Texas B.V. is gecertificeerd voor niveau 3.

Zij hebben zich als doel gesteld om in 2026 de totale CO₂-uitstoot met 21,3% te verlagen t.o.v. 2020. Om deze doelstellingen te realiseren hebben zij de volgende maatregelen genomen: HVO toepassen, energiezuinig materieel, het nieuwe draaien en inkoop van groene stroom.

<https://www.kleintexas.nl/co2.html>

Sectorgenoot 2: Loonbedrijf C. Wit & Zn. B.V.

Loonbedrijf C. Wit & Zn. B.V. is gecertificeerd voor niveau 5.

Zij hebben zich als doel gesteld 23% CO₂ op scope 1 en 1% op scope 2 te reduceren in 2023 t.o.v. 2018.

Om deze doelstelling te realiseren hebben zij de volgende maatregelen genomen: het nieuwe rijden/draaien, alternatief voor diesel (HVO), bewustwording, elektrificeren werkmiddelen, zonnepanelen.

<https://www.ceeswit.nl/mvo/co2-prestatielader/>

Sectorgenoot 3: Loonbedrijf R. van Vliet B.V.

Loonbedrijf R. van Vliet was tot 19 februari 2024 gecertificeerd op niveau 3. Een certificaat na deze datum is op hun website en dat van de SKAO niet te vinden.

<https://www.rvanvliet.nl/?duurzaamheid>

De maatregellijst SKAO is op 12-03-2025 ingevuld door Hogervorst Loonbedrijf. Volgens de maatregellijst van SKAO behaalt Hogervorst Loonbedrijf een score van 5x A, 3x B en 1x C.

Conclusie: Hogervorst Loonbedrijf heeft naar aanleiding van bovenstaande vergelijkingen en de maatregellijst geconcludeerd dat de reductiedoelstelling gepresenteerd in de volgende paragraaf voldoende ambitieus is en dat zij vergeleken met sectorgenoten een middenmoter is.

6.2 Hoofddoelstelling scope 1, 2 en zakelijk verkeer uit scope 3

De algemene doelstelling van Hogervorst Loonbedrijf is om haar CO₂-uitstoot in 2025 met 9% te verlagen ten opzichte van 2021. Dit is per scope als volgt nader gedefinieerd.

Per energiestroom zijn de CO₂-doelstellingen:

- Scope 1   Hogervorst heeft zich voor 2025 als doel gesteld om 9% CO₂ reductie van haar dieserverbruik te reduceren ten opzichte van het jaar 2021, gerelateerd aan omzet.
- Scope 2   Hogervorst heeft zich voor 2025 als doel gesteld om haar elektriciteitsverbruik met 100% CO₂-reductie.

Dit betekent de volgende reductiedoelen voor periode 2022-2025 voor scope 1 en 2 t.o.v. het basisjaar 2021. We zetten de uitstoot af tegen de omzet waarbij 2021 als 100% dient:

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 13 van 17	Document: CO ₂ -Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

	2021 totaal	2022- eerste helft	2022 totaal	2023 eerste helft	2023 totaal	2024 eerste helft	2024 totaal
omzet	€ 6.002.509,-	€ 3.932.745,-	€ 8.426.876,-	€ 3.715.703,-	€ 8.200.285,-	€ 3.935.495.34	€ 11.455.162.53
Totaal draaiuren	40000	21000	52000	19000	49750	18570	53670
Gemiddeld FTE incl	39	33	50	32.7	48.5	31.49	48.92

	2022	2023	2024	2025
Scope 1	3%	5%	7%	9%
Scope 2	0%	0%	0%	100%

Om de doelstelling te behalen is in onderstaande paragrafen een CO₂ reductieplan uitgewerkt. Per emissiestroom of scope de maatregelen benoemen, de verantwoordelijke, betrokkenen, datum aanpak, verwachte bijdrage.

Scope 1: 9% reductie op diesel door:

Nr	Omschrijving	Verantwoordelijke en betrokkenen	Benodigde middelen en budget	Datum aanpak en streefdatum	Geschatte bijdrage over 3 jaar t.o.v. basisjaar
1	10% van de diesel te vervangen door HVO100 brandstof	Directie Medewerker Klant	Manuren en budget	2022 (en verder)	9%
2	Met opdrachtgevers in gesprek gaan over inzet van HVO-brandstof in plaats van diesel.	Directie Klant	Manuren en budget	2023 (en verder)	Afhankelijk van uitkomst gesprekken. Per liter HVO 90% CO ₂ -reductie.
3	Bij aanschaf en vervanging van bussen en materieel rekening houden met CO ₂ uitstoot, schonere motoren en onderzoeken elektrische alternatieven.	Directie Medewerkers Inhuur	Inkoop budget	Bij vervanging en/of aanschaf	Afhankelijk van machines/voertuigen
4	Metten en rijden met juiste bandenspanning	Directie Medewerkers Inhuur	Manuren	Maandelijks	0-5%
5	Het efficiënt rijden stimuleren. (Voorlichting toolbox)	KAM-coördinator Medewerkers	Manuren	2022 Jaarlijks herhalen	Indirect
6	Ontwikkelen stimuleringsbeleid voor keuze auto, aanschaf beperken van nieuwe personenauto's kiezen voor een A of B label. Waar mogelijk elektrisch of hybride rijden.	Directie Medewerkers	Inkoop budget	Bij vervanging en/of aanschaf	Afhankelijk van gekozen auto
7	Inzicht in gereden km's en draaiuren	KAM-coördinator Medewerkers	Manuren en budget	2024	Indirect
8	Bij selectie van nieuwe locatie wordt gekeken naar duurzame methoden voor verwarming van het pand.	Directie Medewerkers	Manuren en budget	Eind 2022	Afhankelijk van locatie
9	Waar mogelijk carpoolen	Directie Medewerkers Inhuur	n.v.t.	Per projectbezoek	0-2%

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 14 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Scope 2: 100% CO2 reductie door:

Nr	Omschrijving	Verantwoordelijke en betrokkenen	Benodigde middelen en budget	Datum aanpak en streefdatum	Geschatte bijdrage over 3 jaar t.o.v. basisjaar
1	De doelstelling is om 100% groene stroom af te nemen die voldoet aan de eisen die worden gesteld in het vigerende handboek van de CO ₂ -prestatieladder. Overstappen op groene stroom door onderzoek naar inkoop van groene stroom en/of inkoop van GvO's	Directie, KAM-coördinator	Manuren en budget	2025	100%
2	Bij selectie van nieuwe locatie wordt gekeken naar groene stroom en mogelijkheden opwekking eigen stroom d.m.v. zonnepanelen.	Directie Medewerkers	Manuren en budget	Eind 2024	Afhankelijk van locatie
3	Energiebewustzijn verhogen m.b.v. - CO ₂ onderwerpen in toolboxes - Besparing tips	KAM-coördinator Medewerkers	Nieuwsbrief, toolbox, manuren	2022, jaarlijks herhalen	Indirect
4	Bij vervanging van elektrische apparaten zoals laptops en beeldschermen energiezuinige apparatuur aanschaffen	Directie Medewerkers	Inkoop budget	m.i.v. 1-1-2022 bij vervanging en/of aanschaf	Afhankelijk van machines/voertuig
5	Bij nieuwe locatie: Aanschaffen LED verlichting	Directie, KAM-coördinator Medewerkers	Inkoop budget	2024	
6	Bij nieuwe locatie: Bewegingssensoren plaatsen voor verlichting	Directie, KAM-coördinator Medewerkers	Inkoop budget	2024	

6.3 Genomen maatregelen

Hogervorst heeft de afgelopen jaren al besparende en blijvende maatregelen genomen. Dit zijn:

- Het stallen van materieel bij collega-bedrijven om transportkilometers te beperken.
- Onderhoud materieel uitvoeren conform fabrieksopgave en onderhoudsprogramma.

6.4 Geplande maatregelen

Voor het komende jaar gaat Hogervorst:

- Actief communiceren over de CO₂ footprint, CO₂-reductieplan en bijhorende maatregelen met interne en externe stakeholders.
- Opdrachtgevers benaderen voor gebruik van HVO in plaats van dieselbrandstof.
- Inzet van HVO op projecten
- Monitoren van brandstofverbruik
- Waar mogelijk carpoolen
- Overstappen op groene stroom door onderzoek naar inkoop van groene stroom en/of inkoop van GvO's

7 Voortgang

Voortgang wordt omschreven middels de halfjaarlijkse voortgangsrapportages.

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; background-color: #0056b3; color: white; text-align: center;"> Hogervorst Loonbedrijf BV </div>		Proces: Evaluatie
Pagina: 15 van 17		Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1	Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

Bijlage A Overzicht mogelijke reductiemaatregelen

Naar aanleiding van CO₂-emissie inventaris (hoofdstuk 4) en de Energiebeoordeling (hoofdstuk 5) is er een overzicht per emissiestroom gemaakt van allerlei mogelijke CO₂-reductiemaatregelen. Deze bijlage dient als inspiratie voor het bepalen van de reductiemaatregelen die zullen worden toegepast binnen de organisatie. Per maatregel is waar mogelijk een globale indicatie gegeven van het reductiepotentieel.

A.1 Reduceren brandstofverbruik en zakelijke kilometers

Het verminderen van brandstofverbruik kan op diverse manieren:

- Het efficiënter rijden waardoor minder brandstof verbruikt wordt;
- Het verminderen van het aantal te rijden kilometers;
- Het gebruiken van een alternatief vervoersmiddel;
- Het gebruiken van een alternatieve brandstof.

Hieruit volgen een aantal mogelijk te nemen maatregelen.

Algemeen (meten is weten)

Zorgen voor een goed registratiesysteem van eventuele eigen tank voor brandstof voor materieel en/of aggregaten, zodat het verbruik eenvoudig per machine uit de administratie gehaald kan worden.

Efficiënter rijgedrag

- Cursus Het Nieuwe Rijden/Het Nieuwe Draaien geven aan medewerkers. Door instructies te geven over welke aspecten van het rijgedrag het brandstofverbruik van de auto beïnvloeden, leren autobestuurders zuiniger te rijden. De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: initieel 5-10%. Bij het juist toepassen van de cursus kan een besparing van 10% behaald worden.
- Bewustwording van bestuurders over hun rijgedrag vergroten door:
  - Regelmatig terugkerende aandacht aan Het Nieuwe Rijden via toolbox, werkoverleg, etc.;
  - Halfjaarlijks een 'Fiets naar je werk' dag (met 's middags een bedrijfsBBQ of -borrel); dat lijkt me wat ver naar Klundert.

De verwachte CO₂-reductie op brandstof: door correct toepassen van Het Nieuwe Rijden zal de eerdergenoemde reductie van 10% op langere termijn behaald worden.

- Stimuleren van carpooling door digitaal platform waarop ritten naar andere vestigingen geplaatst kunnen worden, of via een openbare app of website zoals Togethr of BlaBlacar;
- Ter beschikking stellen van zuinige leenwagens (eventueel van andere medewerkers die op kantoor werken) aan medewerkers die voor enkele uren een auto nodig zijn;
- Invoeren van een mobiliteitsregeling met verschillende vervoersvormen. Hiermee wordt duurzaam reisgedrag gestimuleerd, door medewerkers naast het gebruik van een auto ook gebruik te laten maken van andere vervoersmiddelen zoals de fiets, trein en/of bus.

Verminderen van reiskilometers

- Bij projecten verder van huis het personeel laten overnachten in hotels;
- Inschakelen van personeel die dichtbij projectlocatie woont;
- Gebruik maken van digitale vergadermogelijkheden zoals MS Teams;
- Flexibele werkuren en thuiswerken.
- Materieel zoveel mogelijk op projectlocatie laten staan;
- Visualisering en optimalisatie van afgelegde afstanden in werkplaats d.m.v. bijvoorbeeld spaghetti-diagram (Lean Six Sigma);

Vergroening wagens en brandstoffen

- Aanschaffen van zuinige auto's (A- of B-label, hybride/elektrische auto). De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: Een zuinige auto met A- of B-label verbruikt zo'n 10% minder dan een gemiddelde auto in dezelfde klasse;
- Rijden op groengas;
- Start-stop systeem, ECO-stand en/of motormanagementsysteem op kranen en shovels;
- Lager instellen van hydraulische druk op materieel;

Hogervorst Loonbedrijf BV	Proces: Evaluatie
Pagina: 16 van 17	Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang
Versie: 1 Datum: 7 maart 2025	Proceseigenaar: KAM-Coördinator

- Frequent onderhoud (i.c.m. Het Nieuwe Rijden: controleren bandenspanning, etc.)
De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: banden op spanning houden scheelt al zo'n 3% in brandstofverbruik;
- Banden: zuinig label (profiel, weerstand etc.);
- Banden: oppompen met stikstof of CO₂;
- Brandstof met optimale verbrandingswaarde aanschaffen. De verwachte CO₂-reductie is mogelijk enkele procenten;
- Bouwkeet/schaftruimte verduurzamen (isoleren, groene aggregaat op zonne-energie plaatsen);
- Aanschaffen van elektrische en/of hybride machines en materieel;
- Aanschaf van nieuwe vrachtwagens en machines met EURO 5/6 motoren;
- Rijden op blauwe diesel.

A.2 Reduceren Elektra- en gasverbruik

Algemeen

Het plaatsen van slimme tussenmeters waardoor gas- en elektraverbruik nauwkeuriger gemeten kunnen worden. Dit helpt om beter inzicht te krijgen in het energieverbruik en nauwkeuriger meetgegevens waardoor onzekerheden in de emissie inventaris kleiner worden.

Verwachte reductie op het gas- en elektraverbruik: geen directe reductie door deze maatregel.

Reduceren gasverbruik

- Betere isolatie van de panden door toepassen van dakisolatie, muurisolatie, vloerisolatie, HR-glas, isolerende raamfolie of tochtwering in kozijnen of deuren. Verwachte reductie op het gasverbruik: afhankelijk van hoeveel in de pand verbeterd kan worden, gemiddeld kan hierop zo'n 5% gereduceerd worden;
- Onnodig aan laten staan van ruimteverwarming buiten bedrijfsuren, voornamelijk bij bedrijfshallen. Toepassen van een tijdschakelaar. Eventueel temperatuur per ruimte inregelen met ruimtethermostaten;
- Aanbrengen van sneldeuren in magazijnen cq bedrijfshallen om warmteverlies te voorkomen;
- Isolatie aanbrengen om leidingen en appendages om warmteverlies te voorkomen.
- Hoog Rendement ketels installeren;
- Zonneboiler of elektrische waterpomp. Verwachte reductie op gasverbruik: bespaart 5% ten opzichte van gewone CV-ketel. Bij een zonneboiler of elektrische waterpomp kan reductie zelfs oplopen tot 50%;
- Warmte-Koude-Opslag met warmtepomp installeren. Verwachte reductie op gasverbruik: bespaart ca. 40% ten opzichte van een HR-ketel;
- Klimaatinstallatie opnieuw laten inregelen (door expert waarbij o.a. rekening gehouden wordt met hoe kantoorpanden worden gebruikt, hoe facilitaire dienst en servicetechnicus werkt en hoe de individuele gebruiker met zijn werkplek omgaat. Verwachte reductie op gasverbruik: bespaart 10%;
- Warmte van bijvoorbeeld servers of compressoren gebruiken voor verwarming van ruimtes.

Reduceren elektraverbruik

- Het inkopen van groene stroom met SMK-keurmerk voor alle panden of een gedeelte van de panden. In het geval een pand met meerdere gebruikers gedeeld wordt, kan overwogen worden om slechts een bepaald percentage aan groene stroom in te kopen, of losse groencertificaten (Garanties van Oorsprong) te kopen. Verwachte reductie: volledige overstap op groene stroom realiseert een reductie van 100% op de CO₂ uitstoot door elektraverbruik;
- Plaatsen van energiezuinige verlichting zoals Ledverlichting of energiezuiniger TL-verlichting. Er is ook Ledverlichting verkrijgbaar die past op TL-armatuur;
- Plaatsen van armatuur met reflector of reflectoren op montagebalk zodat licht naar beneden (naar de werkplek) wordt weerkaatst. Verwachte reductie op elektraverbruik: afhankelijk van de huidige soort verlichting kan 5-50% bespaard worden (in een gemiddeld kantoor is verlichting 60% van totale elektraverbruik);
- Plaatsen van bewegingssensoren in bijvoorbeeld ruimtes die minder vaak gebruikt worden zoals toilet, hal en opslagruimte. Verwachte reductie op elektraverbruik: zo'n 5%;
- Plaatsen van lichtsensoren voor daglichtafhankelijke lichtregeling;

<p style="text-align: center;">Hogervorst Loonbedrijf BV</p>	<p>Proces: Evaluatie</p>
<p>Pagina: 17 van 17</p>	<p>Document: CO₂-Reductieplan en Voortgang</p>
<p>Versie: 1 Datum: 7 maart 2025</p>	<p>Proceseigenaar: KAM-Coördinator</p>

- Temperatuur van de airco in de serverruimte verhogen naar 21-22°C (met name nieuwere servers hoeven niet zo koud te staan als oude servers), of zorgen voor passieve ventilatie naar buiten toe. We hebben geen airco.

Reduceren warmtelevering warmtepomp

- Betere isolatie van de panden door toepassen van dakisolatie, muurisolatie, vloerisolatie, HR-glas, isolerende raamfolie of tochtwering in kozijnen of deuren.
- Onnodig aan laten staan van ruimteverwarming buiten bedrijfsuren, voornamelijk bij bedrijfshallen. Toepassen van een tijdschakelaar. Eventueel temperatuur per ruimte inregelen met ruimtethermostaten;
- Aanbrengen van sneldeuren in magazijnen cq bedrijfshallen om warmteverlies te voorkomen;
- Isolatie aanbrengen om leidingen en appendages om warmteverlies te voorkomen.
- Warmte van bijvoorbeeld servers of compressoren gebruiken voor verwarming van ruimtes.